

מסורת הש"ס

(א) י"א שילא וכן לקמן.
(ב) [ג'ל רבתי וכו' ב"ר
וה"ש], (ג) [פסחים ג.
וה"ש], (ד) [אבות פ"ב מ"א,
(ה) [לעיל ח"ג, (ו) [יבמות
ק"ג], (ז) [שם ח"א אלעזר,
(ח) [דברים כח],

תורה אור השלם

1 ואזניך תשמענה דבר
מאזניך לאמר זה הדרך
לכו בו כי תאמרו ובי
תשמאלה ישיעו ל כ
2 גם מנהג יראת ורחמים
בדרך ויציא השם
והשכל הנקב והפר
האבות כי הלק והאדם
אל בית עולמו וקבבו
בשוק הספרים:

קהלת יב
3 בקל עת יהיו בקדך
לכנים ושמך על ראשך אל
יחזק:
4 לכן בה אשר אזני
אלהים הנה עבדי יאכלו
ואתם תרעבו הנה עבדי
ישתו ואתם תצמאו וכו'
עבדי ישמחו ואתם
תבשו:
5 הנה עבדי ירנו מטוב לב
ואתם תצטקו מכאב לב
והמשבר רוח תלילת:
ישעיהו טו יד

הגהות הב"ח

(א) ג' ש"ל כן כה אמר:
(ב) ר"ש" ד"ה דטו וכו'
דבני פומבדיתא: (ג) ר"ה
אזני וכו' לו בו מאחר:
(ד) ר"ה וכו' שפני וכו'
ימות שישבו בתשובה:
(ה) במשנה מי שהשקל לו
בדך: (ו) ר"ש" ד"ה מי
שהשקל לו נטון:

גליון הש"ס

נמרא בני גלילא אסרי
עשה דברים לפני כותב:
מסכת שמחות פ"ג ה"ו:

מוסף רש"י

נחן כיסו לנכרי. ולא
יעלגלו פחות פחות מארבע
אמות (וע"ז י"ז).

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

קנג.

עין משפט
נר מצוה

נא א מ"י פ"ו מהלכות
תפילה הלכה ג:
א ב מ"י פ"ו מהלכות שבת
הלכה כ"ג מנחם לאון סה
טו"ע ח"ח ס"י רכו טע"ף
א טע"ף ח וטע"ף שטע טע"ף
ה:
ב ג מ"י פ"כ שם הלכה ו
סנה שם טו"ע ח"ח
ס"י רכו טע"ף ג:
ג ד מ"י פ"כ שם הל'
י סנה שם טו"ע שם
טע"ף ט:
ד ה מ"י פ"ו שם הלכה כג
סנה שם:
ה ו ז מ"י שם ופ"כ שם
הלכה י סנה שם טו"ע
שם טע"ף א:
ו ח מ"י פ"כ שם הלכה
י סנה שם טו"ע שם
טע"ף ב:
ז ט מ"י שם הלכה י טו"ע
שם טע"ף ג:
ח י מ"י שם טו"ע שם
טע"ף ד:
ט כ ל מ"י שם טו"ע שם
טע"ף ה:

רבינו חננאל

איהו בן עולם הבא כל
שרות רבותיו נוחה הימנו.
הדרן עלך שואל אדם
פרק עשרים וארבע
מי שהחשיך בדרך נחן
כיסו לנכרי וכו'. ואוקימנא
למיתנין דאין מעמיד
עצמו על ממונו, והתירו
לו לתת כיסו לנכרי בשביל
שלא ישאנו הוא בעצמו.
ובא רבא ודקדק ואמר דוקא
כיסו אבל מציא דלא אתאי
לידיה לא התירו לו לתתו
לנכרי. ובמציא דאתאי
לידיה ליתאנו בחרא עלתה
בתוקי, וכל תיקו דאסורא
לחומרא, והיכלא כרבא
דאוקמא (לידיה) [למיתני'
בכיסו ממש. אין עמו נכרי
מניחו על חמור. דייקנן
מניה בעת שמצויין בידו
נכרי וחמור לנכרי יהיב
ליה מפני שאינו מצווה
על שבתתו של נכרי,
וכן לא התירו לו לתת
כיסו על החמור שהוא
מצווה על שבתתו אלא אם
אין שם נכרי אלא חמור.
וישראל חרש או שוטה
או קטן אינו נותן כיסו
לאחר מותו אלא נותן כיסו
על החמור. ולעולם לגרוע
שבחן נותן, כגון חרש
ושוטה לשוטה נותן, שוטה
וקטן לשוטה נותן, והשוטה
גרוע בבני אדם שאין
הפרש בין אדם לבהמה
אלא הדעת והתבונה וזה
כיון שאין לו דעת כבהמה
חשיב בזמן שאין עמו
נכרי ולא חמור אלא חרש
וקטן לאזיה מותן יתן כיסו,

ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת. אף על פי כן כשהיא רואה
היא יורדת כי היא דלעיל דרבי אחי בר יאשיה
וכשהיא מעשה דר' צנאה דחזקת הצמים (ב"ב דף נח. וס) דהוה
מזיין מערתא כי מטא למערתא דאצרהס אצניו אשכחיה לאלעזר עבד
אצרהס דקאי אצנא אמר ליה מאי
קא עבד אצרהס כו' אמר ליה ניעול
וניתי כו' אע"פ שנשמתו היטה גנוזה
מתחת כסא הכבוד. מ"ר:

הדרן עלך שואל

מ"י שהחשיך כו' חרש שוטה וקטן.
אע"ג דאמר לעיל צפרק כל
כתבי (דף קכא). גבי קטן שצא
לנכות דקטן העושה לדעת אצני אסור
מיהו הכא לא מייירי כגון דעבד הקטן
עקירה והסמה אלא כדאמרין לקמן
גבי חמור כשהוא מהלכת מניחו עליה
וכשהיא עומדת נוטל הימנה. מ"ר:
כי

הסופרים ב' גלילא אמרי עשה דברים לפני מטתך בני יהודה אמרי
עשה דברים לאחר מטתך ולא פליגי ב' אמר כי אתריה וכו' כי אתריה תנן
התם רבי אליעזר אומר^(א) אשוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכו'
אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר
ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו^(ב) בכל עת יהיו בגדיך
לבנים ושמן על ראשך אל יחסר א"ר יוחנן בן זכאי משל למלך שזימן
את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פיקחין שבהן קישטו את עצמן
וישבו על פתח בית המלך אמרו כלום חסר לבית המלך טיפשיין שבהן
הלכו למלאכתן אמרו כלום יש סעודה בלא טורח בפתאום ביקש המלך
את עבדיו פיקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והטיפשיים נכנסו
לפניו כשהן מלוכלכין שמח המלך לקראת פיקחים וכעס לקראת טיפשיים
אמר הללו שקישטו את עצמן לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא
קישטו עצמן לסעודה יעמדו ויראו חתנו של ר"מ משום ר"מ אמר אף הן
נראין כמשמשיין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבין הללו
שותין והללו צמאים שנאמר^(ג) כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו
הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו^(ד) הנה עבדי ירנו מטוב לב ואתם תצטקו
מכאב לב ד"א בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו ציצית ושמן על ראשך
אל יחסר אלו תפילין:

הדרן עלך שואל

מ"י ב' שהחשיך^(א) בדרך נותן כיסו לנכרי וואם אין עמו נכרי מניחו על החמור
יהגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין
בשבת מתיר החבליים והשקין נופלין מאיליהם: גמ' מאי טעמא שרו
ליה רבנן למיתב כיסיה לנכרי קים להו לרבנן דאין אדם מעמיד עצמו
על ממונו אי לא שרית ליה אתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אמר רבא
דוקא כיסו אבל מציאה לא פשיטא כיסו תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו
אתי לידיה אבל אתי לידיה ככיסיה דמי איכא דאמרי בעי רבא מציאה הבאה
לידו מהו כיון דאתא לידיה ככיסיה דמי או דילמא כיון דלא טרח בה לאו
ככיסיה דמי תיקו: אין עמו נכרי: טעמא דאין עמו נכרי הא יש עמו
נכרי לנכרי יהיב ליה מאי טעמא החמור אתה מצווה על שבתתו נכרי
אי אתה מצווה על שבתתו חמור וחרש שוטה וקטן החמור מנח ליה
לחרש שוטה וקטן לא יהיב ליה מ"ט הגי אדם האי לאו אדם חרש
ושוטה לשוטה בשוטה וקטן לשוטה איבעיא להו חרש וקטן מאי אליבא
דר"א לא תיבעי לך דתניא ר' יצחק אומר משום ר' אליעזר תרומת חרש
לא

אם בן עו"כ הוא. שאם כשר היה הכל בזכין עליו ומורדין דמעו
ומספרים שצחו: אחים בהספידא דהסם קאימנא. צענת מיתמי
התאמן בהספד שלי שיתחממו ויכמרו רחמי העומדים ויצנו:
הסם קאימנא. צענת הספד ואשמע איך תתחמם אלמלא אלעזרין

לרצ לאזהוריה להספד. וכיון דרצ
גצרה רצה וכן העולם הצא למה
ליה לאזהוריה הא אמר מהספידו
יכר: הא דמחממן ליה. להספידא:
ואחים כו'. לעולם חמומי צעי שאין
צני אדם נכמרים כל כך על זקן
ומיהו לאדם חסיד כי מחממו
צחינו חסיד כל כך מחממו ליה ולא
מחממו: דסנו ליה כולו פומבדיתאי.
משום דמוכח להו צמילי דשמיל^(א) וצני
פומבדיתאי רמאין הן כדאמרין
בשחיטת חולין (חולין קכ). פומבדיתאי
לויך שני אושפיין: ואזניך ששמענה
דבר מאחרין לאמר זה הדרך לנו
(ג) צה. מאחרי מטתך כשתמות תשמע
כשיאמרו זה הדרך שהלך צה זה לנו
ימינו. דעתם נוחה עליהם ממה
שעומעין עליו ורואין זו: עשה
דברים. שיאמרו לפני מטתך בהספדך:
לאחר מטתך. היא היא אלא שגליל

היו הספדנין לפני המטה וציהודה
לאחר המטה: וכו'. שפני שאינו
יודע איזה יום ימות^(ב) וטובה תשובה
יום אחד לפני מיתתו נמצא כל ימיו
בתשובה יהיו: צדיק לבנים. שנמתך
טורה ונקיה: כלום חסר צים
המלך. צממיה. הכל מוכן ושמה
יעהילנו לצא פתאום ואנו לריכין
ליכנס לסעודה מקושטין: כלום יש
סעודה צנא טורח. עדיין יטרכו
לפרות לזורכי סעודה של צים המלך
ויש לנו שהות הרצה להתקטט:
יעמדו ויראו. ואף לעו"כ צדיקים
יושבים ואוכלים ורשעים עומדים
ורואים: ר"מ אומר. אין עומדין
ורואין שא"כ אף הם היו נראים מן
הקרואים ולשמע שכן דרך המשרתים
עומדים ואין כאן צושה: זה לויים.
שמונבן הצדק: אלו ספילין. שהם
שם משמן טוב דכתיב^(ג) וראו כל עמי
הארץ כי שם וגו' ותנא ר"ה הגדול אומר
אלו תפילין שצראש (ברכות דף י. א):

הדרן עלך שואל

מי שהחשיך^(א). נותן כיסו לנכרי.
מנעוד יוס: ואם אין עמו.
הא יש עמו לנכרי עדיף כדמפרש
בגמרא: לאחר החיצונה. של עיר
שהוא מקום המשממר ראשון וצא
לפרק מן החמור: נוטל צדו מעליו
כלים הניטלין בשבת ושאין ניטלין
ממיר הצבליים של אויף שכן קשורים
צנה והשקין נופלין: גמ' מאי טעמא

שרו ליה למיכז לנכרי. והרי הוא שלוחו לישאנו בשבת: מעמיד עצמו. מלהציל ממונו: דוקא כיסו. דכיון דטרח צה שעי' טורח הוא
משמכר חיים עלה ואי לא שרית ליה הא אתי לאיתויי: ולא אמרן. דמציאה לא אלא דלא אמיא לידיה קודם שמתחך ולא הגביהה ולא זכה צה: האי
אדם. ויש במינו שמיצ צמנא ואחי לאחלוף: לשוטה. יהיב דלית ליה דעת כלל אצל חרש דעתא קלישתא אית ליה כדאמר' ציממות (דף ק"ג):